

TUDOMÁNYOS ÉLET / SCIENTIFIC LIFE

Okos, innovatív vagy mindkettő? Az Innováció Európai Fővárosa (iCapital) versenyek eddigi tapasztalatai

Smart, innovative or both? Experience from the European Capital of Innovation Award contests

JÓZSA VIKTÓRIA

JÓZSA Viktória: ügyvezető, Nord Consult Kft.; 1106 Budapest Jászberényi út 45., 2. em.; viktorija.jozsa@gmail.com; <http://orcid.org/0000-0002-6897-080X>

Viktória JÓZSA: CEO, Nord Consult Kft.; Jászberényi út 45., H-1106 Budapest, Hungary; viktorija.jozsa@gmail.com; <http://orcid.org/0000-0002-6897-080X>

Az Innováció Európai Fővárosa versenyt pilot jelleggel 2014-ben indították útjára, célja a legjobb városi innovációs ökoszisztémák kiválasztása és támogatása. Az Európai Unió iCapital díja elismeri és jutalmazza a városok egyedülálló hozzájárulását az európai jóléthez, kiemelve a helyi közigazgatás fontosságát a társadalmi gazdagság elérésében. Az eddigi innovációs fővárosok – Athén (2018), Párizs (2017), Amszterdam (2016) és Barcelona (2014) – olyan innovatív megközelítéseket követnek, amelyek a városokat az önrendelkezés, fenntarthatóság, körköröség, rugalmasság és okosság terén egyaránt fejlesztik. Ezeken túl a díj támogatja a helyi önkormányzatok új megoldásokat alkalmazó kezdeményezéseit, amelyek célja a hatékonyabb együttműködés.

A pályázati feltételek alapján több mint 900 város jogosult a versenyben való részvételre az Európai Unió és a Horizont 2020 programhoz társult országok területéről. Az elmúlt években összesen 150 értékelhető pályázat érkezett be, amelyek között volt néhány újra benyújtott pályázat is. Az éles nemzetközi versenyben – hasonlóképpen más, közvetlenül az Európai Bizottság szintjén kezelt lehetőségekhez – a közép- és kelet-európai (kiemelten a visegrádi) országok részvételi aránya relatíve alacsony. Egyre erősödik azonban a Horizont 2020 programhoz társult országok aktivitása. A 2018. évi (legutóbbi) pályázati körben 16 országból 27 versenypályázat érkezett be, amelyek közül 26 volt értékelhető. Az EU13 (újjonnan csatlakozott) országokból a pályázatok kevesebb mint 10%-a

érkezett. A pályázók között lakosságszám alapján nagyjából fele-fele arányban képviseltették magukat az 500 ezer lakosúnál kisebb, illetve nagyobb városok.

Valóban a méret számít?

Elterjedt, de nem valós vélekedés, miszerint csakis a nagyvárosok, fővárosok pályázhatnak, illetve ezeknek a városoknak van esélyük a sikeres pályázásra. A versenyen való részvétel feltétele a legalább 100 000 fős lakosságszám. A 2018. évi öt helyezett városból három esetében a lakosságszám nem érte el a 350 000 főt, közülük két városban alig több mint 100 000 fő él (1. táblázat).

1. táblázat: Az eddigi iCapital nyertes, helyezett, valamint döntős városok
Winner, runner-up and finalist cities of the iCapital Award

Megnevezés	2014 (pilot)	2016	2017	2018	A városok lakosságszáma (fő, 2018)
iCapital	Barcelona	Amszterdam	Párizs	Athén	
Helyezettek	Grenoble	Párizs	Tallinn	Aarhus	340 421
	Groningen	Torino	Tel Aviv	Hamburg	1 830 584
				Leuven	101 448
				Toulouse	471 941 (2017)
			Umeå	125 080	
Döntősök	Espoo	Berlin	Aarhus	Antwerpen	524 667
	Malaga	Eindhoven	Berlin	Bristol	454 213
	Párizs	Glasgow	Koppenhága	Göteborg	564 039
		Milánó	Helsinki	Lisszabon	505 526 (2017)
	Oxford	Nice	Madrid	3 223 334	
	Bécs	Tampere	Bécs	1 888 776	
				Toulouse	

Forrás: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/local-administrative-units>; <https://www.pordata.pt/MicroPage.aspx?DatabaseName=Municipios&MicroName=Popula%C3%A7%C3%A3o+residente+total+e+por+grupos+et%C3%A1rios&MicroURL=390&>

Valóban a kettes számrendszert kell a pályázatban használni?

Egy másik tévhit szerint a városoknak és a pályázatban bemutatott kezdeményezéseknek nagyléptékű, technológiailag a legfejlettebb informatikai háttérrel és környezettel kell rendelkezniük. Éppen ellenkezőleg: az iCapital díj a közönségi irányítású és önkormányzati támogatottsággal rendelkező, új dolgokra ösztönző társadalmi innovációkat támogatja, amelyek már jól működnek egyes városokban. A célszerű, lakosságbarát információ- és kommunikációtechnoló-

giai megoldások fontos, ám nem elégséges részei az innovatív városi akcióknak. A díj a helyi innovációs tevékenységet négy fő dimenzióban vizsgálja, ezek a kísérletezés (experimenting), az elköteleződés (engaging), a ki- és elterjesztés (expanding) és az ösztönzés a további fejlődésre (empowering).

Fókuszált legyen vagy összetett? Hogyan állítsuk össze a versenypályázatot?

A *kísérletezésen* olyan innovatív gyakorlati megoldások értendők, amelyek a városi kormányzás és a kreatív városüzemeltetés területén eddig ki nem aknázott lehetőségek és szinergiák feltárását célozzák. Jó példa a 2017. évi döntős városok közül Berlin, ahol az Einstein Digitális Jövő Központ projekt keretében a helyi felsőoktatási intézmények és kutatóintézetek azért működnek együtt, hogy a társadalmi folyamatok digitalizációja a kutatások fókuszába kerüljön.

Az *elköteleződés dimenziója* a helyi közösség, a lakosság által irányított kezdeményezésekre fókuszál az innováció teljes spektrumában, a tervezéstől a végrehajtásig. A lakosok nem passzív résztvevői a fejlesztéseknek, hanem azokban részt vesznek, „váltószőke”, egyben a fejlesztések generálói és megvalósítói. A részvételi költségvetés vagy a lakossági ötletbörze például olyan akció, amely egyre elterjedtebb az európai városokban, és alkalmazásukkal a település erősebb szövete, „testre szabott” megoldások valósíthatók meg, pótlólagos erőforrások vonhatók be. Nizzában az interaktív lakossági platform, a Civocracy tizenkét civil szervezetet fog össze, ezáltal hatékony párbeszédet tesz lehetővé a lakosok és az önkormányzat között. Ez a kezdeményezés eddig 266 lakossági ötlet megvalósulását tette lehetővé.

Az *innovatív megoldások kiterjesztésének* lehetősége (scale-up), főként az új tehetségek és erőforrások vonzását segíti. A városi stratégiának tartalmaznia kell a magasan képzett munkaerőt, a befektetők és feltalálók igényeinek kielégítését, hiszen ők azok, akik képesek felpörgetni a település fejlődését. Toulouse például – a dolgok internetének (IoT, Internet of Things) központjává válva – több mint félmillió eurós beruházással járult a helyi metró és egyéb városi területek okos világitásához és 4G-kapcsolatának megteremtéséhez. Másik példa Helsinkié, ahol a Digitalents projekt keretében a fiatalok a 21. század technológiáinak alapjait tanulhatják meg: a számítógépes kódolást, programozást, játékfejlesztést és marketingismereteket. A kiterjesztés dimenziója a know-how elterjesztését is jelenti város- és régióhatárokon, sőt az országhatárokon túlra. Aarhus például 2017. évi döntősként és 2018. évi helyezetteként nemrégiben hozta létre a dán nyílt forráskódú közösséget, amelynek csaknem 100 dán település a tagja.

A kezdeményező státusz kétségkívül büszkeséggel tölti el a helyi önkormányzatokat, de ennél sokkal nagyobb jelentősége van e pályázatoknak a he-

lyi lakosok *önrendelkezésének megerősítésében*. A negyedik dimenzió tehát azokat a konkrét előnyöket tartalmazza, amelyek a megvalósított innovatív akciók révén a helyi lakosság életkörülményeit javítják. Tampere például egy korábbi ipari körzetben – ahol 25 ezer ember él és 10 ezer új munkahelyet hoztak létre – szinte nullára csökkentette a szén-dioxid-kibocsátást.

Megeri-e pályázni?

Végezetül a díjról magáról. Az Innováció Európai Fővárosa (iCapital) díj egy-millió euró fődíjat jelent a nyertes város számára. Ezen felül az öt helyezett város mindegyike 100 000 euró díjazásban részesül. Hasonlóképpen fontos az elismerés maga, mivel a helyezésnek magas a presztízse, és a díjazott városoknak – mint a városi innováció terén követendő példának – jelentős nemzetközi láthatóságot biztosít.

Mi a helyi önkormányzat szerepe?

Az innováció elszigetelten nem működik. Az innováció összetett és nagyobb volumenű folyamatok eredménye, innovációs ökoszisztémák terméke. A városok Európa gazdasági „erőművei”, amelyek az innováció környezetének megteremtésében központi szerepet játszanak, a társadalmi kölcsönhatások, a gondolatok cseréje és a tudásteremtés elősegítésével. Kulcsszerepük van továbbá a különböző szereplők együttműködése révén az innovációk átadásában, például az ipar, a tudományos élet, a feltalálók, a kutatók, a civil szervezetek, a lakosság és a kommunikációs csapatok között. A kölcsönhatások új ötletek és megoldások létrejöttéhez vezetnek, és a helyi önkormányzatok egyedülálló helyzetben vannak a megfelelő szereplők egymásra találásának elősegítésében. Elsősorban a szükséges infrastrukturális háttér – a technológiai és ipari parkok, inkubátorok, egyetemek, kutatóközpontok, laboratóriumok, start-up központok, fejlesztési ügynökségek és a közösségi munkahelyek (co-working) – koncentrálódik a városokban. Mivel az innováció nem ér véget egy kezdeti tőkeinjekcióval vagy a laboratóriumi tesztelés fázisában, az önkormányzatok egyben az innovációk „tesztkörnyezeteként” is működnek, valós körülmények közötti vizsgálatok elvégzésével, a biztonsági feltételek megteremtésével és a végfelhasználók (a lakosság) bevonásával. Az önkormányzatoknak kiemelkedő szerepük van az innovációk városi bevezetésében, ezek lakossági elfogadtatásában.

Hol találunk a pályázni akaró városi önkormányzatok információkat?

A helyi partnerek közötti innováció és együttműködés előmozdítása ugyanolyan fontos, mint a városok közötti országos, európai vagy globális szintű párbeszéd. A gyakori kommunikáció a jó gyakorlatok cseréjének és a lehetséges szinergiák kiaknázásának a biztosítéka. Ezért jött létre az alumnihálózat is, amelynek keretében a korábbi évek helyezett városai működnek együtt (<https://iken.global/icapital-alumni-cities/>). A 2019. évi versenypályázat jelenleg is nyitva áll, az érdeklődő városok 2019. június 6-ig nyújthatják be pályázataikat.

Részletesebb információ: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/prizes/icapital_en vagy rtd-icapital@ec.europa.eu.

Az Innováció Európai Fővárosa (iCapital) díj egy meglehetősen új, de nagy presztízsű verseny, amely a pénzügyi díjazás mellett jelentős nemzetközi elismerést is jelent a versengő városok részére. Emellett a pályázat készítése maga is kiváló közösségépítő gyakorlat, amely számos szereplőt hoz össze a közös cél érdekében, vagyis városuk felhelyezésére az innováció létrehozásának és elterjesztésének nemzetközi térképére. Ezért – mint az iCapital verseny korábbi zsűrijének tagja – hangsúlyozom, hogy érdemes csatlakozni a 2019. évi versenyhez, amely a kelet-közép-európai, és azon belül is a magyar városok számára megmérettetés és új lehetőség.